

האם איסור על שיווק ניילון יביא את המהפכה הסביבתית?

שקיות הפלסטיק - הסוף

שקיות הניילון הפכו כבר מזמן למפגע סביבתי ■ במשרד להגנת הסביבה החליטו לשים לזה סוף: בקרוב תוגש הצעת חוק, שתאסור ייצור, יבוא ושיווק של השקיות ■ הירוקים ספקנים: עד שהחוק ייכנס לתוקף עלול לעבור זמן רב

צילום: יהודה לחיאני

עובדים לשקיות בדף לקוחות בסופרמרקט

אביב לביא

לשקיות יש רייטינג

פעם, גרעון עזרא הפתיע. השר להגנת הסביבה שהערים קשים על לא מעט חוקים ירוקים כמהלך הקדנציה, וגם כשתמך הקפיד לקחת את הזמן ולהוציא את ארגוני הסביבה מהכלים, החליט הפעם לחתוך. לא יהיו שקיות, נקודה. בארגוני הסביבה הרימו אתמול גבה: הם רגילים להקדים את השר בכמה צעדים, ולפתע הוא רץ בראש עם החלטה שכמעט אפשר לכנותה רדיקלית.

שקיות הפלסטיק הן מפגע סביבתי, אבל תשומת הלב שהן מקבלות מהציבור, התקשורת והפוליטיקאים עולה כנראה על הנוק האמיתי שהן גורמות. יש מפגעים חמורים יותר, אבל לשקיות יש רייטינג כי הן חלק מהיומיום של כולנו. יש מעט חוקים - קל וחומר סביבתיים - שאמורים להשפיע באופן מוחשי כל כך על ההרגלים שלנו.

בשנים האחרונות נערכו חיפושים קרחתניים אחרי הנוסחה המנצחת למאבק בשקיות: כל מכוון מחקר, כל חבר כנסת, כל ארגון סביבה, ניפק דוח והצעת חוק משלו. היו שהציעו להתמקד בהסברה, אחרים ביקשו לחקות את המודל שקצר הצלחה מסחררת באירלנד - היטל של שקל על כל שקית. השר פסח על הסעיפים, והמשיך להתלבט במשך דיונים רבים ושני שימועים, ולבסוף הלך רחוק יותר מכל המציעים.

דווקא בגלל היותו כה גורף, המבחן הגדול של החוק יהיה טמון באותיות הקטנות, שרק בזמן הקרוב יחלו בניסוחן: המשפטנים יצטרכו להגדיר במדויק אילו שקיות אסורות בשימוש, וגם לומר לציבור ולרשתות השיווק מה מותר - ולא רק מה אסור. כדאי לבחון בשבע עיניים את המושג המפתח "שקיות מתכלות", ולברוק, למשל, מהן הן עשויות: שקיות מתירס, כמו דלק מתירס, הן לא בדיוק תרומה למאזן המזון העולמי. אם החוק ינוסח היטב, ואם יצליח להבשיל לפני שכל הקלפים הפוליטיים ייטרפו, הוא בהחלט עשוי לחולל כאן מהפכה - סביבתית, אבל בעיקר תרבותית. אם מיליוני ישראלים ילכו לסופר עם סל או תיק בד, זה יהיה מסר ברור של לקיחת אחריות. גם של כל אחד מאיתנו כלפי הסביבה, וגם של הממשלה כלפי האזרחים: אם אנחנו לא שומרים מיוזמתנו על כדור הארץ, זכותה, ואפילו חובתה, לכפות עלינו לעשות זאת.

מאת דליה מזורדי

הרכבת אולי מקריטעת, תעשיית המחזור אולי מרשרשת, אבל לפחות בתחום אחד נמצא הפתרון: שקיות הניילון. כירוע, הפלסטיק הוא תוצר לוואי של נפט, ושקיות הפלסטיק מייק גורמות נזק סביבתי כבד ותורמות למשבר האנרגיה. עכשיו מנסים במשרד להגנת הסביבה ללכת בעקבות הסיי טנדרטים האירופאים ולעצור, או לפחות לצמצם, את נזק כחות השקיות האלה בחיינו.

המשרד מגבש הצעת חוק שתאסור ייצור, יבוא, שיווק וחלוקת שקיות פלסטיק, המחולקות חיים ברשתות השיווק ובמרכולים. המשרד להגנת הסביבה הנחה את הדרג המקצועי להפיץ את תוכיר החוק לכל המעורבים, לרבות היצרנים, רשתות השיווק וחברי הכנסת שהגישו הצעות חוק בנושא (ח"כ אסתר יונה טרסמן, שיזמה הצעת חוק בנוגע לגביית תשלום על שקיות ניילון, וח"כ רב חנין).

כמשרד אמרו משוכנעים כי הצעת החוק תביא למהפכה סביבתית, לפחות בכל הקשור לשימוש בשקיות ניילון על ידי

הצרכן. לרעתו, יימצאו אלטרנטיבות לנשיאת מוצרי הקניה, כמו סלים, תיקים רב פעמיים או שקיות אחרות שפגיעתן בסביבה פחותה.

עבודה מקצועית שנעשתה על ידי מוסר שמואל נאמן בטכניון, בהזמנת המשרד להגנת הסביבה, מצאה כי כ-2 מיליארד שקיות פלסטיק נצרכות מדי שנה על ידי אזרחי המדינה ברשתות השיווק והחנויות. חלק מהן מגיע לאתרי הפסולת לאחר שהושלכו או שנעשה בהן שימוש משני, וחלק קטן - אך מאוד משמעותי - מגיע לטשחים הפתוחים וגורם לפגיעה סביבתית קשה.

מנכ"ל עמותת "אדם טבע ודין", עו"ד ציפי איסר איציק, אמרה בתגובה כי אם השר מודיע היום שהוא רק מתחיל במלאכת ניסוח של הצעת חוק, היא חוששת כי ייקח עוד זמן רב עד אשר יהיה למדינת ישראל חוק אשר יסיר את בעיית שקיות הניילון. "לכן", אמרה, "אנו קוראים לשר לשתף פעולה עם יוזמי הצעת החוק הנוכחית, ועם ארגוני הסביבה, ולקדם מהלך של הקיקה מתואם ומוסכם בהקדם, לטובת הציבור ומדינת ישראל."